

Michel Foucault

ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΑΛΗΘΕΙΑ

Παραδόσεις στο Κολλέγιο της Γαλλίας (1980-1981)

μετάφραση: Βασίλης Πατσογιάννης

ΠΛΕΘΡΟΝ

Περιεχόμενα

Πρόλογος	9
Μάθημα 7ης Ιανουαρίου 1981	15
Μάθημα 14ης Ιανουαρίου 1981	35
Μάθημα 21ης Ιανουαρίου 1981	55
Μάθημα 28ης Ιανουαρίου 1981	79
Μάθημα 4ης Φεβρουαρίου 1981	101
Μάθημα 11ης Φεβρουαρίου 1981	123
Μάθημα 25ης Φεβρουαρίου 1981	143
Μάθημα 4ης Μαρτίου 1981	165
Μάθημα 11ης Μαρτίου 1981	189
Μάθημα 18ης Μαρτίου 1981	211
Μάθημα 25ης Μαρτίου 1981	233
Μάθημα 1ης Απριλίου 1981	253
Περίληψη της Σειράς Μαθημάτων	275
Φρεντερίκ Γκρο, Τοποθέτηση του μαθήματος	281
Σημειώσεις	297
Ευρετήριο Ονομάτων	331

Από πού κατάγεται άραγε η «σεξουαλική ηθική» του σύγχρονου δυτικού πολιτισμού, με τις μονογαμικές σχέσεις, την αμοιβαία συζυγική αφοσίωση και τον γάμο ως απόλυτη αξία; Μήπως έχει καθαρά χριστιανική προέλευση ή σχετίζεται με την αστική «ιουδαιο-χριστιανική ηθική», την τόσο πρόσφορη για την τάξη της καπιταλιστικής παραγωγής; Αρχίζει μήπως ήδη πριν από τον χριστιανισμό, στα ελληνιστικά και ρωμαϊκά χρόνια, μήπως εγκαινιάζεται από τη στωική φιλοσοφία και από τις τέχνες του ζην που διέκριναν τον ελληνικό τρόπο ζωής; Ήταν ο αρχαίος κόσμος τόσο ανεκτικός απέναντι στο σεξ όσο πιστεύεται; Πώς προετοιμάζεται η τομή που θα φέρει ο χριστιανισμός στην ιδέα για το σεξ και την υποκειμενικότητα με την προβληματική της «σάρκα» και της «επιθυμίας»; Είναι βέβαιο ότι το σύγχρονο «ηθικό» ζήτημα που αφορά τη σεξουαλική συμπεριφορά δεν θα μπορέσει να απαντηθεί, αν δεν φωτιστεί πρώτα το καταγωγικό πρόβλημα που ορίζουν τα παραπάνω ερωτήματα. Το 1981 ο Μισέλ Φουκώ θα εκφωνήσει στο Κολλέγιο της Γαλλίας αυτή τη σειρά μαθημάτων που σηματοδοτούν μια αποφασιστική καμπή στη σκέψη του: οι τέχνες του ζην της ελληνιστικής εποχής γίνονται εστίες νοήματος απ' όπου αναδύεται μια καινούργια αντίληψη για την υποκειμενικότητα, ενώ η επιμελημένη επεξεργασία του εαυτού από τον εαυτό θα γίνει το επίκεντρο μιας κρίσιμης προβληματικής. Η «υποκειμενικότητα» θα γίνει αντιληπτή ως ένα, καθορισμένο ιστορικά, βάθος εαυτού, μια εμπειρία εαυτού που ορίζει τις σχέσεις με το σώμα, με τους άλλους, με τον κόσμο βάσει των λόγων αλήθειας που εκφέρονται για το υποκείμενο. Ο γάλλος φιλόσοφος θα θεωρήσει τον συγκεκριμένο ιστορικό χώρο –μελετώντας μια σειρά κειμένων από τον Ξενοφώντα και τους στωικούς μέχρι τον Αρτεμίδωρο και τον Πλούταρχο– ως ένα προνομιακό πεδίο για την ανάπτυξη μιας τέτοιας ρηξικέλευθης προβληματικής, η οποία δεν συνιστά καθόλου μια «επιστροφή στο υποκείμενο» αλλά μια γενοαλογία της δυτικής υποκειμενικότητας. Αν σε άλλες έρευνες του Φουκώ η «αλήθεια» αφορούσε την τρέλα, την αρρώστια, το έγκλημα, τώρα αφορά εκείνο που στον σύγχρονο δυτικό πολιτισμό αντιστοιχεί σε ό,τι ονομάζεται «σεξουαλικότητα».

«[...] Πώς γίνεται να εμφανιστούν αυτά τα παιχνίδια αλήθειας; Πώς γίνεται, εντός της εμπειρίας που έχουμε για τον εαυτό μας ως υποκείμενα μιας σεξουαλικής σχέσης να εμφανιστούν η υποχρέωση της αλήθειας, η δυνατότητα και η αναγκαιότητα του αληθώς λέγειν; Βλέπετε ότι είναι το ίδιο πρόβλημα που είχα θελήσει να θέσω σχετικά με την τρέλα, σχετικά με το έγκλημα κλπ.: πώς τα παιχνίδια αλήθειας συνδέονται με τις αληθινές πρακτικές; [...] Ποτέ το πραγματικό δεν θα συλλάβει αυτό το ειδικό, μοναδικό και απίθανο πραγματικό που είναι το παιχνίδι αλήθειας μέσα στο πραγματικό. Και είναι το ρίζωμα αυτού του παιχνιδιού αλήθειας μέσα στο πραγματικό που πρέπει να αντιληφθούμε εκ νέου».

Μισέλ Φουκώ